

2025-09-22

Jämställdhetsmyndigheten

info@jamstalldhetsmyndigheten.se

Diarienummer: ALLM 2025/170

Arbetsmarknadsdepartementet

a.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till a.arm@regeringskansliet.se

Diarienummer A2025/00273

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ SLUTBETÄNKANDET ARBETSLIVSKRIMINALITET – UPPLÄGG, VERKTYG OCH ÅTGÄRDER, FORTSATT ARBETE (SOU 2025:25)

Sammanfattning

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i delegationens analys om att arbetskriminaliteten skapar stor otrygghet på arbetsmarknaden, snedvrider konkurrensen och är en betydande inkomstkälla för den kriminella ekonomin samt den organiserade brottsligheten. Arbetslivskriminaliteten kännetecknas av att utsatta arbetstagare utnyttjas hänsynslöst, ofta i form av människohandel och människoexploatering. Jämställdhetsmyndigheten välkomnar särskilt de bedömningar och förslag som syftar till att motverka utnyttjande av arbetstagare samt att stärka skyddet och stödet för dessa. Vissa av dessa förslag behöver dock utredas ytterligare för att de ska nå de avsedda målen.

Synpunkter enligt utredningens disposition

6.4.3 Det straffrättsliga skyddet mot arbetskraftsexploatering behöver ses över

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker delegationens bedömning om att det straffrättsliga skyddet för de utsatta arbetstagarna behöver ses över och stärkas. Vi konstaterar i vår årsrapport för 2025 att en statlig utredning behöver få i uppdrag att se över människohandelslagstiftningen. Översynen bör utvärdera om bestämmelserna i 4 kap 1a och 1b §§ brottsbalken har avsedd effekt och bedöma om det finns behov av förändringar i lagstiftningen.¹

6.5.5 En ny lag om rätt till lön för arbetstagare med arbetstillstånd

Delegationens förslag om en ny lag om rätt till lön är bra men enligt denna punkt avser dock enbart arbetstagare med arbetstillstånd. Sedan tidigare finns även lagen (2013:644) om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige. En sådan ordning, om det blir verklighet, leder till att

¹ [NSPM årsrapport-2025-04-11](#)

det kommer finnas två olika lagar som bereder civilrättslig möjlighet till kompensations för utebliven lön för två grupper av utsatta arbetstagare - de med arbetstillstånd och de utan rätt att vistas i Sverige.

På svensk arbetsmarknad, inom olika former för arbetslivskriminella upplägg, utnyttjas även EU-medborgare, personer som är varaktigt bosatta i ett annat EU-land, asylsökande, anhöriga, studenter, m. fl. Vi har vid flera tillfällen påtalat att effektiva mekanismer behöver utformas för att utsatta arbetstagare, en heterogen grupp, ska kunna utkräva utebliven lön.²

Jämställdhetsmyndigheten gör därför bedömningen att en utredning behöver tillsättas som ser över hur en ny lag skulle kunna utformas för att nå den önskvärda effekten att flera grupper av utnyttjade arbetstagare får möjlighet till att kräva utebliven lön och annan kompensation.

6.7.2 Diskrimineringsombudsmannen bör få föra talan för irreguljära migranternas rätt till lön

Delegationens förslag enligt denna punkt är ett steg i rätt riktning för att stärka det arbetsrättsliga skyddet för arbetstagare som utnyttjas på svensk arbetsmarknad. Vi vill även understryka att det finns behov av stöd i arbetsrättsliga ärenden till irreguljära migranter. På den svenska arbetsmarknaden utnyttjas även andra grupper av arbetstagare som också är i behov av stöd i arbetsrättsliga tvister. En ordning som ger stöd för att föra talan i arbetsrättsliga tvister till samtliga grupper av utnyttjade arbetstagare är att föredra.

6.7.3 Ett statsbidrag till arbetstagarorganisationer som bistår irreguljära migranter

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i delegationens bedömning om att ett statsbidrag enligt denna punkt skulle kunna vara ett incitament för arbetstagarorganisationerna att ta sig an uppgiften att bistå irreguljära migranter i arbetsrättsliga tvister enligt lagen (2013:644) om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige.

Tillgången till juridiskt stöd för att kunna driva ett ärende om utebliven lön är helt avgörande för att de utsatta arbetstagarna ska kunna ta vara på sina rättigheter. Jämställdhetsmyndigheten delar även delegationens bedömning att förslaget kan vara ytterligare ett verktyg som stärker den svenska arbetsmarknadsmodellen och motverkar att arbetstagare utnyttjas i och att konkurrensen snedvrids genom arbetslivskriminella upplägg.

² [NSPM årsrapport-2025-04-11](#)

För att förslaget ska kunna nå det avsedda effekten, att öka incitamenten hos arbetstagarorganisationerna att bistå de irreguljära migranterna, är det av vikt att arbetstagarorganisationerna kan räkna med att de får sina kostnader täckta för dessa åtaganden. Det är avgörande att det avsätts tillräckliga medel för statsbidraget så att en stabil och långsiktig finansiering säkerställs.

6.9 Statsbidrag till organisationer som hjälper utsatta för människohandel

Om förslaget att ändra förordningen (2022:722) om statsbidrag till visst våldsförebyggande arbete.

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om ändring i förordningen (2022:722) om statsbidrag för visst våldsförebyggande arbete på så sätt att § 1 p. 5 utvidgas till att omfatta människohandel för alla ändamål omfattas.

Arbetet med att utöka statsbidraget till att omfatta andra ändamål kräver en förstärkning till myndigheten. Att hantera ett statsbidrag där syftet utökas enligt förslaget kräver resurser inför och efter utlysningen. Det behövs resurser för att hantera systemförvaltning och uppgradering av e-tjänst, handläggning av bidraget, hantering av ekonomisk och innehållsmässig redovisning, återbetalning och återkrav samt för att kunna genomföra riskbaserade verksamhetsbesök. Därtill behövs resurser för information och kommunikation till delvis nya civilsamhällesorganisationer, uppföljning, analys och rapportering samt stödjande verksamhetsbesök såväl som nätverks träffar och projektledarträffar. Jämställdhetsmyndigheten anser därför att tillräckliga medel bör avsättas för att myndigheten ska kunna hantera statsbidrag enligt förslaget.

Vid ett beslut av finansiering av statsbidraget behöver belysas att delegationen lämnar förslag på att finansieringen bör avsättas från anslaget för arbetet mot arbetslivskriminalitet. Det nuvarande uppdraget om ändring av uppdraget att inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet och om varaktig myndighetssamverkan (A2024/01109) löper ut den 31 december 2026. En ordning som säkerställer stabil och långsiktig finansiering av statsbidraget är att föredra för att bidraget ska nå avsedd effekt.

I detta sammanhang är det viktigt att belysa att en utvidgning av statsbidraget för visst våldsförebyggande arbete till att omfatta människohandel för alla ändamål inte räcker för att möta det behov som utredningen önskar - att stärka civilsamhällets förmåga att ge stöd till arbetstagare som utnyttjas eller riskerar att utnyttjas i arbetskriminella förfaranden. Syftet med förordningen om statsbidrag för visst våldsförebyggande arbete är att stärka just det våldsförebyggande arbetet och främja utvecklingen av evidensbaserade insatser vilket skiljer sig från delegationens bedömning om att det skulle stärka civilsamhällets förmåga att ge stöd till utsatta arbetstagare. Möjligen skulle en utvidgning av förordningen och statsbidraget innebära stöd till de som

riskerar att utsattas, genom anpassade våldsförebyggande insatser. En utvidgning enligt förslaget kommer dock inte tillgodose stödet som redan utsatta arbetstagare behöver.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer därför i delegationens resonemang att det kan vara lämpligare att utarbeta en helt ny förordning med syfte att stärka civilsamhällets förmåga att ge stöd till arbetstagare som utnyttjas eller riskerar att utnyttjas i arbetslivskriminella förfaranden.

Om delegationens bedömning att Jämställdhetsmyndigheten bör få i uppdrag att inventera stödbehovet hos personer utsatta för arbetskraftsexploatering

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i delegationens bedömning att det idag saknas välfungerande och målgruppsanpassade stödinsatser för personer utsatta för de grövsta formerna av arbetskraftsexploatering, människohandel för tvångsarbete och människoexploatering. Vi har redogjort ingående om bristerna på stöd- och skyddsprocessen för utsatta arbetstagare i remissvaret på SOU 2024:14.³ Stödbehoven hos personer utsatta för arbetskraftsexploatering skiljer sig i hög grad från behoven hos personer utsatta för människohandel för sexuella ändamål. Majoriteten av de utsatta inom denna form av exploatering är män och det saknas anpassade boenden och stödinsatser. Många ses inte som brottsoffer och de har svårt att få korrekt bemötande och bedömning av myndigheter.⁴ Tillgången till ett nationellt likvärdigt stöd för personer utsatta för människohandel och människoexploatering behöver säkerställas.

Ett första steg i denna riktning är att ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att inventera stödbehovet hos personer som är utsatta för arbetskraftsexploatering och lämna förslag på målgruppsanpassade stödinsatser.

7.3.4 En annan myndighet bör vara rapportör för människohandel

Under 2024 har Europaparlamentet och rådet antagit ett ändringsdirektiv till EU:s människohandelsdirektiv. Ändringsdirektivet innehåller bland annat krav på att medlemsstaterna ska anta nationella handlingsplaner samt inrätta nationella samordnare eller motsvarande mekanismer för arbetet mot människohandel. Funktionen nationell rapportör omnämns inte i ändringsdirektivet.⁵

Regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska analysera och föreslå vilka författningsändringar och andra åtgärder som krävs i syfte att anpassa svensk rätt till det EU-direktiv om ändring av människohandelsdirektivet. Utredningen ska

³ [Jämställdhetsmyndighetens remissvar på SOU 2024:14](#)

⁴ [NSPM årsrapport-2025-04-11](#)

⁵ [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2024/1712 av den 13 juni 2024 om ändring av direktiv 2011/36/EU om förebyggande och bekämpande av människohandel och om skydd av dess offer](#)

redovisas den 8 december 2025.⁶ Det vore önskvärt att avvakta utredningens redovisning innan det beslutas om ändring och överflyttning av den funktion eller de uppgifter som nuvarande nationella rapportören innehar.

Inför ett kommande beslut bör beaktas att Jämställdhetsmyndigheten genomför redan i dag, genom vårt ansvar för den nationella samordningen mot prostitution och människohandel, en del av de uppgifter som tillfaller en nationell samordnare enligt nya lydelsen i Artikel 19 punkt 2. Jämställdhetsmyndigheten har kunskaperna för ett större ansvar enligt den nya lydelsen i Artikel 19 punkt 2. Inför en sådan förändring av Jämställdhetsmyndighetens uppdrag, vilket myndigheten välkomnar, behöver det utredas vilka förutsättningar inkl. eventuella instruktionsförändringar samt vilka finansiella och resursmässiga förstärkningar som myndigheten behöver för att genomföra uppgifterna.

7.4.2 Behovet av informationsinsatser behöver tillgodoses

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i delegationens bedömning om att behovet av informationsinsatser riktade till utsatta arbetstagare är fortsatt stort.

Jämställdhetsmyndigheten har vid flertalet tillfällen belyst omständigheterna kring de utsatta arbetstagarna på den svenska arbetsmarknaden. Det är personer som är sällan fackligt anslutna och som ofta saknar kunskaper om sina rättigheter på den svenska arbetsmarknaden. Arbetet med målgruppsanpassade informationsinsatser i syfte att stärka de utsatta arbetstagarnas kunskap om sina rättigheter, skyldigheter samt möjligheter till stöd och skydd behöver fullföljas. Jämställdhetsmyndigheten kvarstår vid tidigare bedömning om att Arbetsmiljöverket är lämplig myndighet att samordna arbetet med att tillgodose de utsatta arbetstagarnas behov av anpassad information. Det är viktigt att ett sådant arbete bedrivs långsiktigt och systematiskt.

7.4.3 Arbetet mot arbetskraftsexploatering måste prioriteras

Jämställdhetsmyndigheten delar delegationens bedömning om att myndigheterna inte kommit tillräckligt långt i att utveckla sina arbetssätt för att motverka och förebygga de grövsta formerna av arbetslivskriminalitet som innebär att arbetstagare utnyttjas i människohandel och människoexploatering.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer även i delegationens beskrivning om att flera av myndigheterna i myndighetsgemensam samverkan påtalat ett behov av ökad kompetens inom människohandel och människoexploatering. Delegationen anser att Jämställdhetsmyndigheten med den nationella samordningen mot prostitution och människohandel i spetsen, fyller en viktig roll i detta sammanhang. Jämställdhetsmyndigheten kvarstår vid den tidigare bedömningen att myndigheten bör få ett utökat

⁶ [Kommittédirektiv Genomförande av direktivet om ändring av människohandelsdirektivet](#)

uppdrag, att tillsammans med berörda myndigheter, genomföra kunskapshöjande insatser inom människohandel och människoexploatering.⁷

För att dessa kunskapshöjande insatser ska vara verkningsfulla är det av stor vikt att det finns mottagarkapacitet hos de myndigheter som deltar i de kompetenshöjande insatserna.

Jämställdhetsmyndighet kvarstår vid tidigare ställningstagande om att flera myndigheter inom myndighetsgemensam samverkan bör i sina instruktioner få i uppgift att bidra till arbetet mot människohandel och människoexploatering.⁸

För Jämställdhetsmyndigheten

Lise Tamm
Generaldirektör

Katerina Ninic
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschefen Mikael Thörn, enhetschef Anne-Marie Elfström, ekonomichef Åsa Esaiasson och chefsjuristen Anna Tingbäck deltagit.

⁷ [Jämställdhetsmyndighetens remissvar på SOU 2024:14](#)

⁸ [Jämställdhetsmyndighetens remissvar på SOU 2024:14](#)